

ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ЦЕНТР ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ,
ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ДЕРЖАВНИХ
ПІДПРИЄМСТВ, УСТАНОВ І ОРГАНІЗАЦІЙ

*Основні положення та
особливості реалізації
Закону України «Про захист
персональних даних»*

Чернігів – 2016

Основні положення та особливості реалізації Закону України «Про захист персональних даних» / Черніг. центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів держ. влади, місцевого самоврядування, держ. п-в, установ і орг.; Уклад.: Мужикова Н.М. – Чернігів: Сіверський центр післядипломної освіти, 2016. – 23 с.

Затверджено до друку навчально-методичною радою Чернігівського центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій, протокол № 3 від 21 вересня 2016 р.

Укладач: Мужикова Наталія Михайлівна – начальник юридичного відділу апарату обласної державної адміністрації.

© Сіверський центр
післядипломної освіти,
2016

ЗМІСТ

Законодавство України про захист персональних даних	4
Закон України «Про захист персональних даних»	5
Робота з персональними даними	7
Субєкти відносин, пов'язаних з персональними даними	9
Поширення персональних даних	20
Відповідальність у сфері забезпечення реалізації законодавства	21

1. ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ПРО ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ

➤ *Конституція України*

Стаття 32

Ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України.

Не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

✓ *Конвенція Ради Європи про захист осіб зв'язку автоматизованою обробкою персональних даних від 28 січня 1981 року*

✓ *Додатковий протокол до Конвенції Ради Європи про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних щодо органів нагляду та транскордонних потоків даних від 8 листопада 2001 року*

✓ *Закон України від 06.07.2010 №2438-VI «Про ратифікацію Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних та Додаткового протоколу до Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних стосовно органів нагляду та транскордонних потоків даних»*

✓ *Закон України від 1 червня 2010 року № 2297-17 «Про захист персональних даних» із наступними змінами та доповненнями*

✓ *Закон України «Про інформацію»;*

✓ *Закон України «Про доступ до публічної інформації»;*

✓ *Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин 1, 2 ст. 32, частин 2, 3 ст. 34 Конституції України від 20 січня 2012 року по справі № 1-9/2012;*

✓ *Окремі норми Кодексу України про адміністративні правопорушення;*

✓ *Окремі норми Кримінального кодексу України;*

✓ Затверджені Наказом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини від 08.01.2014 N 1/02-14:

Типовий порядок обробки персональних даних;

Порядок здійснення Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини контролю за додержанням законодавства про захист персональних даних;

Порядок повідомлення Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про обробку персональних даних, яка становить особливий ризик для прав і свобод суб'єктів персональних даних, про структурний підрозділ або відповідальну особу, що організовує роботу, пов'язану із захистом персональних даних при їх обробці, а також оприлюднення вказаної інформації.

2. ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ»

ПЕРСОНАЛЬНІ ДАНІ - відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована.

Закон регулює правові відносини, пов'язані із захистом і обробкою персональних даних, і спрямований на захист основоположних прав і свобод людини і громадянина, зокрема права на невтручання в особисте життя, у зв'язку з обробкою персональних даних.

Закон поширюється на діяльність з обробки персональних даних, яка здійснюється повністю або частково із застосуванням автоматизованих засобів, а також на обробку персональних даних, що містяться у картотеці чи призначені до внесення до картотеки, із застосуванням неавтоматизованих засобів.

Первинні джерела відомостей про фізичну особу (стаття 6)

Загальні персональні дані

- ідентифікаційні дані (прізвище, ім'я, по батькові, адреса, телефон тощо);
- паспортні дані;
- особисті відомості (вік, стать, сімейний стан тощо);
- склад сім'ї;
- освіта;
- професія;
- біометричні дані (зріст, вага, особливі прикмети тощо);
- психологічні дані (особистість, характер тощо);
- житлові умови;
- спосіб життя;
- життєві інтереси та захоплення;
- споживчі звички;
- фінансова інформація;

- електронні ідентифікаційні дані (трафік, IP-адреса тощо);
- електронні дані про локалізацію (GSM, GPS тощо);
- запис зображень (фото, відео);
- звукозапис;
- інші персональні дані

«чутливі» персональні дані

- расова приналежність;
- політичні погляди;
- релігійні переконання;
- світоглядні переконання;
- членство в політичних партіях та професійних спілках;
- стан здоров'я
- стан статевого життя;

3. РОБОТА З ПЕРСОНАЛЬНИМИ ДАНИМИ

Обробка персональних даних –

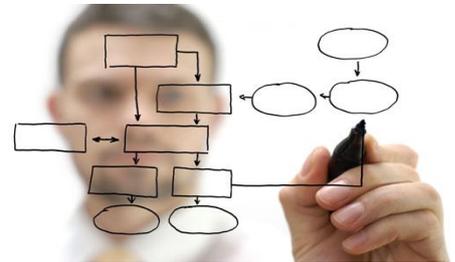

БАЗА ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ - іменована сукупність упорядкованих персональних даних в електронній формі та/або у формі картотек персональних даних

Має

затверджену **МЕТУ** обробки ПД
встановлений **СКЛАД** персональних даних

встановлені **ПРОЦЕДУРИ ОБРОБКИ**

Мета обробки ПД забезпечення реалізації:

1. Трудових відносин;
2. Податкових відносин та відносин у сфері бухгалтерського обліку;
3. Господарських відносин;
4. Відносин у сфері управління людськими ресурсами, зокрема, кадровим потенціалом;

5. Конституційного права на звернення громадян до органів державної влади;
6. Відносин у сфері громадської, політичної та релігійної діяльності, культури, дозвілля, спортивної та соціальної діяльності;
7. Відносин у сфері освіти; охорони здоров'я; транспорту;
8. Адміністративно-правових (в тому числі, відносин у сфері державного управління);
9. Відносин у сфері безпеки, включаючи питання приватних розслідувань, побудови системи приватної безпеки та приватної охорони;
10. Відносин у сфері науки, історичних досліджень та статистики;
11. Інших відносин, що вимагають обробки персональних даних.

БАЗА ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ

ЛІКУВАЛЬНИЙ ЗАКЛАД:

БПД пацієнтів

БПД працівників

БПД контрагентів (господарська діяльність)

БАНКІВСКА УСТАНОВА:

БПД клієнтів банку

БПД працівників банку

БПД контрагентів (господарська діяльність)

ПРАВООХОРОННА СТРУКТУРА:

БПД про здійснені злочини

БПД про підготовку до злочинів

БПД про власників автомобілів

Різні цілі, склад ПД та процедури – різні бази персональних даних

4. СУБ'ЄКТИ ВІДНОСИН, ПОВ'ЯЗАНИХ З ПЕРСОНАЛЬНИМИ ДАНИМИ

суб'єкт персональних даних	- фізична особа, персональні дані якої обробляються;
володілець персональних даних	- фізична або юридична особа, яка визначає мету обробки персональних даних, встановлює склад цих даних та процедури їх обробки, якщо інше не визначено законом;
розпорядник персональних даних	- фізична чи юридична особа, якій володільцем персональних даних або законом надано право обробляти ці дані від імені володільця;
третя особа	- будь-яка особа, за винятком суб'єкта персональних даних, володільця чи розпорядника персональних даних та Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, якій володільцем чи розпорядником персональних даних здійснюється передача персональних даних.

Володільцем чи розпорядником персональних даних можуть бути підприємства, установи і організації усіх форм власності, органи державної влади чи органи місцевого самоврядування, фізичні особи - підприємці, які обробляють персональні дані відповідно до закону.

Розпорядником персональних даних, володільцем яких є орган державної влади чи орган місцевого самоврядування, крім цих органів, може бути лише підприємство державної або комунальної форми власності, що належить до сфери управління цього органу.

Володілець персональних даних може доручити обробку персональних даних розпоряднику персональних даних відповідно до договору, укладеного в письмовій формі.

Розпорядник персональних даних може обробляти персональні дані лише з метою і в обсязі, визначених у договорі.

Повноваження Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у сфері захисту персональних даних

Уповноважений має такі повноваження у сфері захисту персональних даних:

1) отримувати пропозиції, скарги та інші звернення фізичних і юридичних осіб з питань захисту персональних даних та приймати рішення за результатами їх розгляду;

2) проводити на підставі звернень або за власною ініціативою виїзні та безвиїзні, планові, позапланові перевірки володільців або розпорядників персональних даних в порядку, визначеному Уповноваженим, із забезпеченням відповідно до закону доступу до приміщень, де здійснюється обробка персональних даних;

3) отримувати на свою вимогу та мати доступ до будь-якої інформації (документів) володільців або розпорядників персональних даних, які необхідні для здійснення контролю за забезпеченням захисту персональних даних, у тому числі доступ до персональних даних, відповідних баз даних чи картотек, інформації з обмеженим доступом;

4) затверджувати нормативно-правові акти у сфері захисту персональних даних у випадках, передбачених цим Законом;

5) за підсумками перевірки, розгляду звернення видавати обов'язкові для виконання вимоги (приписи) про запобігання або усунення порушень законодавства про захист персональних даних, у тому числі щодо зміни, видалення або знищення персональних даних, забезпечення доступу до них, надання чи заборони їх надання третій особі, зупинення або припинення обробки персональних даних;

6) надавати рекомендації щодо практичного застосування законодавства про захист персональних даних, роз'яснювати права і обов'язки відповідних осіб за зверненням суб'єктів персональних даних, володільців або розпорядників персональних даних, структурних підрозділів або відповідальних осіб з організації роботи із захисту персональних даних, інших осіб;

7) взаємодіяти із структурними підрозділами або відповідальними особами, які відповідно до цього Закону організують роботу, пов'язану із захистом персональних даних при їх обробці; оприлюднювати інформацію про такі структурні підрозділи та відповідальних осіб;

8) звертатися з пропозиціями до Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб щодо прийняття або внесення змін до нормативно-правових актів з питань захисту персональних даних;

9) надавати за зверненням професійних, самоврядних та інших громадських об'єднань чи юридичних осіб висновки щодо проектів кодексів поведінки у сфері захисту персональних даних та змін до них;

10) складати протоколи про притягнення до адміністративної відповідальності та направляти їх до суду у випадках, передбачених законом;

11) інформувати про законодавство з питань захисту персональних даних, проблеми його практичного застосування, права і обов'язки суб'єктів відносин, пов'язаних із персональними даними;

12) здійснювати моніторинг нових практик, тенденцій та технологій захисту персональних даних;

13) організовувати та забезпечувати взаємодію з іноземними суб'єктами відносин, пов'язаних із персональними даними, у тому числі у зв'язку з виконанням Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних та Додаткового протоколу до неї, інших міжнародних договорів України у сфері захисту персональних даних;

14) брати участь у роботі міжнародних організацій з питань захисту персональних даних.

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини включає до своєї щорічної доповіді про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні звіт про стан додержання законодавства у сфері захисту персональних даних.

Суб'єкт персональних даних

Має право знати:

ХТО і ДЕ обробляє його ПД

КОМУ передаються його ПД

Чи зберігаються його ПД в конкретній БД

Як отримати доступ до своїх ПД

Право на доступ до своїх ПД

ПРАВА СУБ'ЄКТА ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ

Ст.8 Суб'єкт ПД має право:

1) знати про джерела збирання, місцезнаходження своїх персональних даних, мету їх обробки, місцезнаходження або місце проживання (перебування) володільця чи розпорядника персональних даних або дати відповідне доручення щодо отримання цієї інформації уповноваженим ним особам, крім випадків, встановлених законом;

2) отримувати інформацію про умови надання доступу до персональних даних, зокрема інформацію про третіх осіб, яким передаються його персональні дані;

3) на доступ до своїх персональних даних;

4) отримувати не пізніше як за тридцять календарних днів з дня надходження запиту, крім випадків, передбачених законом, відповідь про те, чи обробляються його персональні дані, а також отримувати зміст таких персональних даних;

5) пред'являти вмотивовану вимогу володільцю персональних даних із запереченням проти обробки своїх персональних даних;

6) пред'являти вмотивовану вимогу щодо зміни або знищення своїх персональних даних будь-яким володільцем та розпорядником персональних даних, якщо ці дані обробляються незаконно чи є недостовірними;

7) на захист своїх персональних даних від незаконної обробки та випадкової втрати, знищення, пошкодження у зв'язку з умисним приховуванням, ненаданням чи несвоєчасним їх наданням, а також на захист від надання відомостей, що є недостовірними чи ганьблять честь, гідність та ділову репутацію фізичної особи;

8) звертатися із скаргами на обробку своїх персональних даних до Уповноважений або до суду;

9) застосовувати засоби правового захисту в разі порушення законодавства про захист персональних даних;

10) вносити застереження стосовно обмеження права на обробку своїх персональних даних під час надання згоди;

11) відкликати згоду на обробку персональних даних;

12) знати механізм автоматичної обробки персональних даних;

13) на захист від автоматизованого рішення, яке має для нього правові наслідки.

Ст.11 Суб'єкт ПД має право:

- при наданні згоди на обробку його ПД внести застереження стосовно обмеження права на обробку своїх ПД.

Ст. 12 Суб'єкт ПД має право:

- на одержання зібраних відомостей про нього, а також інформації про їх джерела за його вимогою, крім випадків, установлених законом.

- бути повідомленим про його права, визначені Законом, мету збору даних та осіб, яким передаються його персональні дані, виключно в письмовій формі та протягом 10 робочих днів з дня включення його ПД до БПД .

Ст. 16 Суб'єкт ПД має право:

- на одержання будь-яких відомостей про себе у будь-якого суб'єкта відносин, пов'язаних з персональними даними, без зазначення мети запиту, крім випадків, установлених законом.

Ст. 18 Суб'єкт ПД має право:

- оскаржувати рішення про відстрочення або відмову в доступі до ПД до уповноваженого державного органу з питань захисту ПД, інших органів державної влади та місцевого самоврядування, до повноважень яких належить здійснення захисту ПД, або до суду.

Ст. 19 Суб'єкт ПД здійснює доступ до ПД про себе безоплатно.

Володілець БПД

Зобов'язаний визначити та затвердити:

мету обробки ПД у БПД;

склад ПД у БПД;

місцезнаходження бази (баз) ПД;

порядок внесення, зміни, поновлення, використання, поширення, знеособлення, знищення персональних даних у базі персональних даних (процедури обробки ПД);

відповідальну особу або структурний підрозділ;

порядок захисту персональних даних, в тому числі від незаконної обробки та незаконного доступу до них (статті 2, 24 ЗУ “Про захист персональних даних” та п. 1.8 Типового порядку обробки персональних даних у базах персональних даних);

повідомити суб'єкта ПД згідно вимог частини 2 статті 12 Закону України “Про захист персональних даних”

Підстави виникнення права на використання персональних даних (ст.11)

**Згода суб'єкта ПД
на обробку його
ПД**

**Дозвіл володільцю
бази ПД, наданий
ЗАКОНОМ**

Згода суб'єкта персональних даних - добровільне волевиявлення фізичної особи (за умови її поінформованості) щодо надання дозволу на обробку її персональних даних відповідно до сформульованої мети їх обробки, висловлене у письмовій формі або у формі, що дає змогу зробити висновок про надання згоди. У сфері електронної комерції згода суб'єкта персональних даних може бути надана під час реєстрації в інформаційно-телекомунікаційній системі суб'єкта електронної комерції шляхом проставлення відмітки про надання дозволу на обробку своїх персональних даних відповідно до сформульованої мети їх обробки, за умови, що така система не створює можливостей для обробки персональних даних до моменту проставлення відмітки;

Форми надання згоди –

а) документ на паперовому носії з реквізитами, що дає змогу ідентифікувати цей документ та фізичну особу. Добровільне волевиявлення суб'єкта персональних даних засвідчується його підписом;

б) електронний документ, включаючи обов'язкові реквізити документа, що дають змогу ідентифікувати цей документ та

фізичну особу. Добровільне волевиявлення фізичної особи щодо надання дозволу на обробку її персональних даних засвідчується електронним підписом суб'єкта персональних даних;

в) документ з реквізитами на будь-якому іншому носії, зокрема фото -, відео-, аудіофіксація добровільного волевиявлення суб'єкта персональних даних;

Згода

має містити:

чітко визначену мету обробки (з посиланням на документи, якими її затверджено);

чітко визначені склад та зміст ПД, які будуть оброблятися стосовно визначеної мети їх обробки;

інформація про третіх осіб, яким будуть передаватися персональні дані;

найменування та місцезнаходження бази персональних даних, яка містить ПД.

Повідомлення

має містити, зокрема інформацію щодо: (виключно у письмовій формі)

прав суб'єкта персональних даних відповідно до Закону України "Про захист персональних даних";

мети збору персональних даних;

осіб, яким передаються його персональні дані.

повідомлення не здійснюється якщо дані зібрані із загальнодоступних джерел.

**Дозвіл, наданий
володільцю бази ПД
відповідно до закону
ВИКЛЮЧНО для здійснення
його повноважень**

Дозвіл володільцю бази ПД (приклади):

Збирання ПД працівника:

Паспорт – частина 2 статті 24 КЗпП, стаття 200 КпАП (Прийняття посадовими особами підприємств, установ, організацій на роботу громадян без паспортів або з недійсними паспортами, - тягне)

Трудова книжка – частина 2 статті 24 КЗпП

Довідка про стан здоров'я – частина шоста статті 24 КЗпП (Забороняється укладення трудового договору з громадянином, якому за медичним висновком запропонована робота протипоказана за станом здоров'я.)

Реєстраційний номер облікової картки платника податків (ідентифікаційний номер) - стаття 70.12.1 ПК (Фізичні особи зобов'язані подавати інформацію про реєстраційний номер облікової картки юридичним та фізичним особам, що виплачують їм доходи) тощо.

Стаття 19 Закону України «Про доступ до публічної інформації» встановлює вимоги до запиту, а саме, які відомості про запитувача повинен містити запит (ім'я (найменування) запитувача, поштову адресу або адресу електронної пошти, а також номер засобу зв'язку, якщо такий є).

Статтею 5 Закону України «Про звернення громадян» також встановлені вимоги щодо відомостей про громадянина, які повинні бути зазначені у зверненні (різвище, ім'я, по батькові, місце проживання громадянина).

5. ПОШИРЕННЯ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ. ПЕРЕДБАЧАЄ ДІЇ ЩОДО ПЕРЕДАЧІ ВІДОМОСТЕЙ ПРО ФІЗИЧНУ ОСОБУ З БАЗ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ

Передачі відомостей про фізичну особу з баз персональних даних **за згодою** суб'єкта персональних даних.

Без згоди суб'єкта персональних даних або уповноваженої ним особи **дозволяється у випадках, визначених законом**, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини (стаття 14 Закону).

Частиною п'ятою статті 6 ЗУ «Про доступ до публічної інформації» передбачено, що не може бути обмежено доступ до інформації про розпорядження бюджетними коштами, володіння, користування чи розпорядження державним, комунальним майном, у тому числі до копій відповідних документів, умови отримання цих коштів чи майна, прізвища, імена, по батькові фізичних осіб та найменування юридичних осіб, які отримали ці кошти або майно. При дотриманні вимог, передбачених частиною другою цієї статті, зазначене положення не поширюється на випадки, коли оприлюднення або надання такої інформації може завдати шкоди інтересам національної безпеки, оборони, розслідуванню чи запобіганню злочину.

Порядок доступу до ПД третіх осіб

визначається умовами згоди суб'єкта персональних даних, наданої володільцю бази персональних даних на обробку цих даних, або відповідно до вимог закону (ст. 16 Закону).

Суб'єкт відносин, пов'язаних з персональними даними, подає запит щодо доступу (далі - запит) до персональних даних володільцю бази персональних даних.

6. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА

Порушення законодавства про захист персональних даних тягне за собою відповідальність, встановлену законом.

КОДЕКС УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ:

Стаття 188³⁹ Порушення законодавства у сфері захисту персональних даних

Неповідомлення або несвоєчасне повідомлення Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про обробку персональних даних або про зміну відомостей, які підлягають повідомленню згідно із законом, повідомлення неповних чи недостовірних відомостей -

тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб, громадян - суб'єктів підприємницької діяльності - від двохсот до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Невиконання законних вимог (приписів) Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини або визначених ним посадових осіб секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо запобігання або усунення порушень законодавства про захист персональних даних -

тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від двохсот до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб, громадян - суб'єктів підприємницької діяльності -

від трьохсот до однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Повторне протягом року вчинення порушення з числа передбачених частинами першою або другою цієї статті, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню, -

тягне за собою накладення штрафу на громадян від трьохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб, громадян - суб'єктів підприємницької діяльності - від п'ятисот до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Недодержання встановленого законодавством про захист персональних даних порядку захисту персональних даних, що призвело до незаконного доступу до них або порушення прав суб'єкта персональних даних, -

тягне за собою накладення штрафу на громадян від ста до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб, громадян - суб'єктів підприємницької діяльності - від трьохсот до однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Повторне протягом року вчинення порушення, передбаченого частиною четвертою цієї статті, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню, -

тягне за собою накладення штрафу від однієї тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 188⁴⁰. Невиконання законних вимог Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

Невиконання законних вимог Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини або представників Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини -

тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб, громадян - суб'єктів підприємницької діяльності від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

КРИМІНАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

Стаття 182. Порухення недоторканності приватного життя

1. Незаконне збирання, зберігання, використання, знищення, поширення конфіденційної інформації про особу або незаконна зміна такої інформації, крім випадків, передбачених іншими статтями цього Кодексу, -

караються штрафом від п'ятисот до однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до трьох років.

2. Ті самі дії, вчинені повторно, або якщо вони заподіяли істотну шкоду охоронюваним законом правам, свободам та інтересам особи, -

караються арештом на строк від трьох до шести місяців або обмеженням волі на строк від трьох до п'яти років, або позбавленням волі на той самий строк.

Примітка. Істотною шкодою у цій статті, якщо вона полягає у заподіянні матеріальних збитків, вважається така шкода, яка в сто і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.